"NIET HUILEN BIJ DE ZEE"

Het Curaçaose meisje Misha, vijftien jaar oud, in de eindexamenklas van de mavo, "gaat" met de knappe Erik, die haar zwanger maakt. Misha kan het niet geloven: ze is daar toch nog veel te jong voor? Haar wat oudere vriendin Carla, die zelf een goede en open relatie heeft met haar vriend Gachi, stuurt haar via de schooldirectrice naar hulpverlener Dick, die haar doorverwijst naar de dokter. Daar krijgt ze tijdens het consult een spontane abortus.
Door haar gesprekken met Dick weet Misha daarna wat ze wil: Erik houdt niet van haar — hij gaat immers al weer uit met het makamba-meisje Martine? Ze maakt een einde aan de relatie, wat macho Erik niet wil en kan accepteren. Hij neemt lafhartig wraak. Misha weet dat ze een juiste beslissing genomen heeft.
Dat is in enkele woorden de globale inhoud van een nieuw Arubaans jeugdboek, Niet huilen bij de zee, dat geschreven werd door Richard Piternella, die in 1950 op Aruba geboren werd. Onze medewerker Wim Rutgers las het boek en sprak met de auteur.

Nieuw Arubaans jeugdboek over tiener-zwangerschap

Debuut Richard Piternella

Biografie

"Op Aruba ging ik naar de mulo, waarna ik naar Nederland ging om mijn hbs-diploma te halen. Daarna heb ik een poosje psychologie gestudeerd; ik wilde me vooral op kinder- en jeugdpsychologie specialiseren. Maar ik ben al snel overgestapt naar de pedagogiek, met het specialisme "gezinsleer". Ik studeerde aan de Universiteit van Amsterdam.
In 1980 ben ik op Curaçao gaan werken bij de overheid, maar ik heb na enkele jaren ontslag genomen en ben een Pedagogisch Adviesbureau begonnen.
In 1984 ben ik volledig afgestudeerd met een Curaçaos onderzoek en een scriptie over sexuele voorlichting voor tieners. Momenteel ben ik over het thema "sexualiteit en jongeren" met een promotieonderzoek bezig, dat ik dit jaar 1988 nog wil proberen af te ronden.
Tussen mijn studie door heb ik nog een poosje Engels MO-A gestudeerd; ik deed wel mondeling examen, maar ik had het schriftelijk niet afgerond. Toen ik een half jaar stage moest lopen voor mijn pedagogiek was er op Aruba geen plaats en ging ik naar Curaçao bij het Bureau voor Levens- en Gezinsmoeilijkheden. Daar verdiende ik als stagiaire heel weinig en omdat ik werkstudent was, moest ik wat bijverdienen en heb ik Engelse les gegeven. Daarna heb ik op Curaçao gewerkt bij hetzelfde bureau. Ik heb in die tijd ook meegewerkt aan radio-programma's van Sonia Garmers en Stan Komdeur.
Mijn moeder overleed in 1985. Toen ik overkwam met de begrafenis, kreeg ik hier op Aruba een job aangeboden. Ik heb anderhalf jaar gewerkt bij Sociale Zaken, Sectie Jeugdzaken. Nu werk ik als opleidingsfunctionaris bij het Bureau Organisatie en Efficiency. Voor Cede Aruba verzorg ik nu een radio- en televisieprogramma over opvoedingsvoorlichting. Dat betreft zeventien teksten van vijf minuten over telkens een onderwerp "Un fundeshi fuerte pa bo Yiu"."

Bibliografie

"Uit mijn werk op Curaçao resulteerde in november 1984 een voorlichtingsfolder voor scholen, het zestien pagina's tellende "Informashon Seksual", dat gegeven door de "Asosashon di Mayor di Berg Carmel College".
Cede Antiyas organiseerde op Curaçao een oudercursus die door de Bernard van Leer Foundation gesteund werd. Het ging om een project over nul- tot vier-jarige kinderen uit minderbedeelde milieus. Ik werkte ook nog een jaar bij Ayudo Sosial Kòrsou, met alleenstaande moeders. Ik heb vrijwilligers gecoacht die dat werk daarna moesten overnemen. Uit deze projecten is mijn "Abo i bo maletin pa ku komunikashon" gekristalliseerd. Dat is een voorlichtingsboekje van 54 pagina's, dat in mei 1986 is verschenen.
Mijn moeder schreef altijd al gedichten, al heel lang. Hoewel ze tien kinderen had en naast het verzorgen van haar gezin ook nog als naaister moest wer-

Richard Piternella:
. . . ik werk heel snel . . .

ken, ontwikkelde ze toch haar eigen creativiteit door middel van het schrijven van poëzie en trouwens ook proza. Ze heeft drie novellen geschreven die ik nog nooit gezien of gelezen heb. Maar ze zijn er nog wel.
Toen ik in Nederland studeerde, stuurden we elkaar gedichten, soms over allerlei onderwerpen, soms als antwoord op elkaar. Toen ze me een keer opzocht in Nederland, hebben we plannen gemaakt om een aantal ervan uit te geven. Dat was in het begin van de jaren zeventig. Stanley Cras was toen nog in Nederland met zijn "Flamboyant". De Sticusa adviseerde ons om contact op te nemen met Frank Martinus Arion, maar die konden we niet bereiken. Zo is het plan blijven liggen, maar we bleven wel schrijven. Toen ik aan het begin van de jaren tachtig weer terug was, probeerde ik de gedichten hier uit te geven. Toen ik eindelijk een goede drukker gevonden had — ik kende de juiste mensen niet — overleed mijn moeder. Toen heb ik daarna ein-

(vervolg op pag. 12)

SKOL & KOMUNIDAT. - AÑA 18, NO. 2 (MEI 1988), P. 9-14

"Niet huilen bij de zee". . .

(vervolg van pag. 9)

delijk in september 1987 een keuze van de Spaanstalige en enkele Papiamentstalige van mijn moeders gedichten in eigen beheer uitgegeven: Viola S. Piternella: *Dulce mentira* (zie Amigoe 14-9-1987).
We hebben op ons eiland heel wat talenten, maar er wordt zo weinig mee gedaan. Omdat ik zelf ook gedichten schreef, zou de tweede stap zijn om een "gemengde bundel" uit te geven met gedichten van ons beiden die op elkaar reageren. Maar de mensen hier lezen zo weinig dat het niet stimuleert om te publiceren in je eigen taal. Ook met die voorlichtingsboekjes merkte ik steeds weer het probleem van de ongelijke spelling van het Papiamento op Curaçao en Aruba. eerst moet ik mijn dissertatie afmaken; daarna zal ik een keuze uit de gedichten en de drie novellen van mijn moeder alsnog proberen te publiceren".

Jeugdboek

"*Niet huilen bij de zee* heb ik in het Nederlands geschreven, omdat je dan een groter publiek bereikt: de scholen zullen er gebruik van kunnen maken, het wordt gelezen door Antillianen en Arubanen die in Nederland opgroeien, en ook Nederlanders zullen de problemen in mijn boek herkennen. Relatieconflicten zoals die bij de hoofdfiguur Misha optreden zijn universeel. De opvoedingssfeer waarin een meisje zo weinig mag en een jongen alles is natuurlijk wel meer specifiek. Dat ik in het Nederlands schreef komt ook wel door Miep Diekmann. Ik was van plan om me te concentreren op voorlichtingsboekjes en wetenschappelijk werk, maar zij drong er bij mij op aan om mijn voorlichtingservaringen op te schrijven in de vorm van een jeugdboek dat bestemd is voor jongeren van twaalf tot zeventien jaar".

Schrijven

"Ik schrijf altijd 's avonds; dan ga ik er tussen negen en twaalf uur echt voor zitten. Daar trek ik dus veel tijd voor uit, en als het meezit ga ik ook wel tot twee uur 's nachts door.
Ik beleef de dingen die ik wil schrijven zelf heel sterk; ik treed eigenlijk uit mezelf in anderen. Na het schrijven word ik pas weer heel langzaam mezelf. Zo heb ik me heel sterk met hoofdpersoon Misha vereenzelvigd, zo dat ik me steeds afvraag "Wat zou ik doen in haar plaats?"
Ik werk heel snel en wat er staat dat staat er — ik verander weinig. Als het een avond niet lukt, houd ik gewoon op. Ik heb maar een korte inlooptijd nodig om verder te gaan, maar het begin van het boek duurde lang. Dat kostte me veel tijd en toen heb ik heel wat papier verscheurd. Je zit met een introductie, je moet een pakkend begin hebben. Daar heb ik lang over gedaan. Maar daarna was schrijven voor mij eerder ontspanning dan inspanning.
Toen Miep Diekmann met haar plan kwam een jeugdboek te maken, hebben we in 1985 de algemene schets ervan besproken. Het schrijven zelf heeft me zo'n vijf maanden van oktober 1986 tot februari 1987 gekost".

Onderwerp

"Het onderwerp van mijn verhaal is uit praktijkervaringen voortgevloeid, die nooit bekend raken maar die je toch vaak tegenkomt als hulpverlener. Een meisje raakt zwanger, terwijl ze denkt dat ze het niet is. Maar haar vriendin ziet het. Deze praktijkervaring heeft me sterk aangegrepen. Jongens en meisjes begrijpen zichzelf vaak niet en kennen hun eigen lichaam niet: een meisje dat vijftien is en al vanaf haar dertiende menstrueert en toch denkt dat ze voor haar twintigste niet zwanger zal kunnen worden! Ook het erkennen voor jezelf dat je met iets zit, dat je een probleem hebt.
Eerst was ik van plan een deel vanuit Misha te schrijven, een volgend deel vanuit het perspectief van de jongen (Erik) en een laatste deel vanuit die twee samen. Maar ik heb die opzet veranderd en nu het gehele gegeven vanuit Misha beschreven, ook Erik zien we alleen via Misha.
Daarom heb ik er ook een "ik"-verhaal van gemaakt; ik vind "zij", over iemand vertellen, zo afstandelijk. Wanneer ik in de praktijk hulp verleen, moet ik me inleven en toch afstand nemen. Ik wil de dingen zien zoals mijn cliënt ze ziet. Daarom stel ik altijd ontzettend veel vragen over het "hoe" en "waarom". Ik →

Traditie

Richard Piternella: **Niet huilen bij de zee** *is het vierde van Aruba afkomstige Nederlandstalige jeugdboek van de laatste drie jaar.*
Frances Kelly beschreef in haar tweetalige uitgave **Wi-ki-ki-ri-ki-ki** *(1986) een aantal Arubaanse dieren op fabelmanier, met een ironische blik naar menselijke situaties.*
Josette Daal: **Warwind** *(1985) hield een pleidooi in voor een grotere rol van de fantasie in ons huidige schoolsysteem, als reactie op de strengheid van vroeger.*
Eersteling was Desiree Correa: **Mosa's eiland** *(1984) waarmee* **Niet huilen bij de zee** *veel punten van overeenkomst heeft, die een vergelijking nuttig maken. Beide verhalen gaan immers over de ontleding van een gezinssituatie; beide zijn ik-vertellingen door vrouwelijke hoofdpersonen van zo'n vijftien à zestien jaar. In beide komt pijnlijk duidelijk naar voren hoe het op onze eilanden aan sexuele voorlichting schort: Mosa weet zich niet te redden als ze voor de eerste keer menstrueert, Misha denkt dat een meisje van vijftien niet zwanger kan worden. Er wordt in de gezinnen niet aan voorlichting gedaan.*
Jongens en mannen voelen zich in beide verhalen verre superieur. Meisjes zijn er voor hun plezier, zoals, zover en zolang de mannen dat willen. Mosa verzet zich daartegen, Misha geeft toe (met de bekende gevolgen, die ze zelf dan maar moet zien op te lossen). Meisjes mogen niets; jongens zijn volkomen vrij.
Uit beide verhalen spreekt een enorme contactarmoede tussen de dochter en de moeder. Het nooit een eerlijk en open gesprek voeren schept barrières die niet genomen kunnen worden. Pas de hoofdfiguren doorbreken deze vicieuze cirkel die in beide boeken generatielang bestaat. Vaders zijn niet meer aanwezig of wisselende passanten.
Door zich niet volledig te conformeren zit Mosa behoorlijk vast op haar "eilandje van eenzaamheid". Misha raakt door haar toegeeflijkheid in een crisissituatie. Maar zij heeft in haar vriendin Carla een betere hulp dan Milva voor haar eigen zusje Mosa is. Bovendien heeft Misha professionele hulp van Dick en de arts. Zo is het laatste boek tevens een pleidooi voor professionele hulpverlening.
De school (mavo, Colegio Arubano) helpt Mosa niet; Misha daarentegen vindt een heel behulpzame en begrijpende directrice als die op de hoogte wordt gebracht.
In **Mosa's eiland** *zijn alle mannen slecht,* **Niet huilen bij de zee** *laat ook de andere kant zien in Gachi. Beide boeken spelen in een milieu dat meisjes niet weet op te voeden tot weerbaarheid. Beide roepen op tot bewustwording dat men zelf een oplossing moet zoeken.*
Trouwens, in beide boeken zitten mensen in het algemeen muurvast in relatieproblematieken: ouders en kinderen, jongens net zo goed als meisjes. Ook Erik is produkt van de eisen die zijn omgeving aan hem stelt.
Een echte oplossing is er pas als je zelf wilt dat je je problemen eerlijk bespreekbaar maakt. Achterbaks roddelen, de gemakkelijke ontwijkende stilte, het verbale onvermogen in onze zwijgcultuur moeten doorbroken worden: dat heeft ik-Mosa gezien door het opbiechten van haar verhaal, al houdt dit eerlijk durven op te komen voor jezelf ook sociale vereenzaming in. Dat is de beslissing die ook Misha na veel drempelvrees neemt.
Beide boeken exploreren zo een Caraïbisch hoofdthema: een pleidooi voor open relaties, gefundeerd in het woord, tegenover de non-verbale communicatie en de zwijgende schaamte-cultuur.

Makamba-meisje

"Door het Hollandse meisje Martine laat ik zien dat meisjes ook anders kunnen zijn dan Misha die niets durft te weigeren. Martine is gelijkwaardig in haar relatie met Erik. Ik heb ook willen laten zien dat van buitenlandse meisjes meer wordt geaccepteerd dan van eigen. Misha is jaloers op Martine die zelfbewust en zlfstandig is en Erik om haar vinger kan winden. Door middel van de personages Carla en Gachi heb ik getoond dat een verhouding ook helemaal goed kan zijn: zij tweeën hebben een goede relatie omdat ze veel met elkaar praten.

Aan het slot wordt Erik in zijn mannelijke status onderuit gehaald door Misha. Dat vergeeft een Antilliaan of Arubaan nooit, die wil het laatste woord hebben en als hij dat verbaal niet kan krijgen wordt hij agressief en wreekt hij zich non-verbaal. Dat is de achtergrond van het doden van Dicks honden.

Erik is de knappe versierder die niet in de steek gelaten wil worden. Misha maakt door dat wel te doen Eriks image kapot. Dat zijn culturele gegevenheden. We praten wel over emancipatie, maar in de praktijk schikt de vrouw zich. Iedere keer merk ik dat weer als hulpverlener.

Om een relatie op te bouwen moet je met elkaar praten. Erik praat alleen met zijn lichaam (sex). De moeder durft pas aan het slot van het verhaal te praten, al voelt ze wel intuïtief dat er iets niet in orde is met haar dochter; toch doet ze de stap niet om het bespreekbaar te stellen omdat ze bang is haar dochter daardoor kwijt te raken",

Plannen

"Ik heb plannen voor een tweede boek, dit keer voor jongere kinderen van zeven tot twaalf jaar. Het zal gaan over een gezin met zeven kinderen waarin plotseling bepaalde nare dingen gebeuren. Ik wil daarover schrijven door elk van de kinderen in één hoofdstuk centraal te stellen. Het zal zich in de carnavalstijd afspelen. Het begin en einde zijn er, maar het middenstuk moet ik nog helemaal invullen". ●

Richard Piternella:
Niet huilen bij de zee.
Leopold, Amsterdam, 1987
107 pagina's
ISBN 90 258 4287 9

WIM RUTGERS

In het volgende nummer van Skol & Komunidat publiceren wij een boekbespreking van "Niet huilen bij de zee".